

SEIZOENSTIP

Asbest aanpakken

In deze rubriek belichten we een 'good practice' die andere uitbaters kan inspireren. Deze keer staan we stil bij het verwijderen van asbest, een product dat in het verleden veel gebruikt werd maar schadelijk is voor de gezondheid.

ASBEST EN GEZONDHEID

Asbest is een verzamelnaam voor zes in de natuur voorkomende mineralen met een vezelstructuur die hittebestendige en verstevigende eigenschappen bevatten. Omwille van die eigenschappen was het tot eind jaren negentig een veelgebruikt product, vooral in de bouwsector. Zo werden asbestvezels verwerkt in allerlei toepassingen zoals golfplaten, vensterbanken, gevelleien, diverse soorten gipsisolatie rond leidingen, vinyltegels enz. In veel jeugdverblijven zal asbest dus ook aanwezig zijn.

Vandaag is het gebruik van asbest verboden omdat het bij inademing een gevaar vormt voor de gezondheid. De asbestvezels dringen dan diep binnen in de longen en kunnen op langere termijn (zo'n 30 tot 40 jaar na blootstelling) ernstige ziektes veroorzaken in de luchtwegen en longen.

De risico's op ziekte verhogen als je veel asbestvezels inademt of als je langere tijd aan asbestvezels bent blootgesteld. Het goede nieuws is dat er volgens de huidige inzichten geen gevaar bestaat als je de

vezels aanraakt of inslikt. Toch wordt er bij contact aangeraden om de handen te wassen om het inademen alsnog te voorkomen.

Soorten asbestmaterialen

De mate waarin asbestvezels vrijkomen, hangt samen met de asbesthoudende toepassing. In hechtgebonden asbesthoudende toepassingen zijn de asbestvezels gebonden met een bindmiddel zoals cement, kunststof of lijm. Bekende voorbeelden zijn leien of golfplaten. Op voorwaarde dat de materialen in goede staat blijven en niet breken of bewerkt worden (slijpen, boren of schuren), komen er weinig tot geen vezels vrij en is het gevaar voor de gezondheid beperkt. Bij niet-hechtgebonden asbesthoudende toepassingen, zoals isolatiematerialen rond verwarmingsbuizen, kunnen asbestvezels sneller vrijkomen en is het gevaar voor de gezondheid veel groter.

Ook door veroudering of verwerking worden asbestmaterialen soms broos en breekbaar, waardoor asbestvezels alsnog vrijkomen. Op die manier vormen

Veel voorkomende hechtgebonden asbestmaterialen	Veel voorkomende niet-hechtgebonden asbestmaterialen
<ul style="list-style-type: none"> • asbestcementen zoals dakleien, golfplaten, schouwen, buizen, lambrisering, imitatiemarmer, bloembakken, afvoergoten en onderdakplaten • vloertegels uit kunststof zoals vinyl • asbesthoudende bitumen en mastiek • asbesthoudende (tegel)lijm 	<ul style="list-style-type: none"> • gipsisolatie rond leidingen van de centrale verwarming • afdichtingskoorden van verwarmingsketels of kachels • asbestkarton aan de onderzijde van vinylvloeren • asbesthoudende pakkingen en dichtingen

ze uiteraard ook een groot risico. Voorbeelden zijn gevelbekleding uit asbestcement die door wind, regen en hagel hun binding verliezen of verwarmingsinstallaties waar de isolatie bestaat uit asbesthoudende gips en afbrokkelt.

ASBEST VERWIJDEREN?

Er geldt vandaag geen algemene verplichting om asbesttoepassingen weg te nemen. Toch is het algemeen advies om asbest zo snel mogelijk te verwijderen. Weet bijvoorbeeld dat hoe slechter de staat van het asbesthoudend materiaal is, hoe duurder het uiteindelijk wordt om het op een correcte manier te laten verwijderen.

Moet asbest dan nooit verwijderd worden? Dat hangt ervan af. Iedereen moet asbestmaterialen zo beheren dat ze geen risico's vormen voor de volksgezondheid. Soms is asbest verwijderen de enige manier om dat te verwezenlijken. Ook als het asbestmateriaal bij renovatiewerken vrijkomt en eenvoudig bereikbaar wordt, is verwijderen verplicht. In afwachting van de definitieve verwijdering is het wel toegestaan om asbesttoepassingen tijdelijk te fixeren of in te kapselen, dit om urgente risico's te vermijden.

Een uitzondering op bovenstaande regel is er voor hechtgebonden materiaal dat in een goede toestand verkeert. Dat materiaal hoeft niet verwijderd te worden, ook al is het eenvoudig bereikbaar. Verder mag dit materiaal ook duurzaam afgedekt of ingesloten worden op voorwaarde dat dit geen nadelige effecten geeft voor een toekomstige verwijdering. Nadelige effecten zijn: een grotere hoeveelheid asbesthoudend afval bij de verwijdering, een hoger blootstellingsrisico en een

grotere technische complexiteit. Die uitzondering kan interessant zijn als bijv. de erfpacht op z'n einde loopt of er andere budgettaire prioriteiten zijn.

Waar kan je terecht als er asbestgevaar komt van derden (zoals burenen)? Doorgaans kan je aankloppen bij de gemeentelijke milieudienst. Die heeft een toezichthouder die ter plaatse kan komen om vaststellingen te doen en eventueel maatregelen op te leggen. Gaat het over een onzorgvuldige aannemer, dan kan je het incident melden bij de lokale arbeidsinspectie van je provincie.

DE VLAAMSE AMBITIE

Om de gezondheidsrisico's te beperken, keurde de Vlaamse Regering in 2018 het actieplan asbestafbouw goed. Zo wil de Vlaamse regering uiterlijk tegen 2040 Vlaanderen asbestveilig maken. Dat betekent dat er enkel nog asbestmaterialen in goede staat aanwezig zijn of dat al het risicovolle asbest veilig is weggenomen en opgeborgen. Asbestveilig is dus niet hetzelfde als asbestvrij.

Om iedereen aan te moedigen actie te ondernemen, stippelde de Vlaamse overheid een stimulerend beleid uit. We sommen even op welke maatregelen er precies werden uitgewerkt.

Asbestattest als startpunt

Een gebouw dat dateert van voor 2001 moet sinds 23 november 2022 een asbestattest hebben bij verkoop. Vanaf 2032 geldt die verplichting ongeacht verkoop.

Het asbestattest is het resultaat van een asbestinventarisatie. Het beschrijft welke materialen of gebouwonderdelen

asbest bevatten en wat de staat van het asbest is. Het attest bevat ook een advies over hoe je asbestmaterialen veilig kan beheren of verwijderen. Een asbestattest zonder asbestmaterialen is onbeperkt geldig in de tijd, met asbestmaterialen is de geldigheidsduur 10 jaar.

Als het wegnemen van asbesthoudende materialen betekent dat de toestand van het gebouw verandert van niet-asbestveilig naar asbestveilig, dan ben je verplicht om het bestaande asbestattest te vernieuwen. Dat moet binnen het jaar gebeuren. Is dat niet het geval, dan vervalt de verplichting. Andere situaties kunnen ook aanleiding geven tot een verplichte vernieuwing van het asbestattest. Een overzicht vind je op www.cjt.be/asbest.

De inventarisatie gebeurt niet-destructief. Dit wil zeggen dat er enkel een beschrijving wordt gemaakt van de gevaren die er zijn bij het dagelijks gebruik van de gebouwen. Er worden geen vloeren of wanden opengebroken. Toch zijn ook voor een standaard asbestattest kleine beschadigingen nodig om monsters te nemen van asbestverdachte materialen. Vaak kan alleen een laboanalyse met zekerheid bepalen of het materiaal asbesthoudend is of niet.

Het attest wordt opgesteld door een gecertificeerd asbestdeskundige inventarisatie. De kostprijs hangt van verschillende factoren af zoals:

- de omvang van het gebouw
- de ouderdom en renovatiegraad van het gebouw
- het aantal monsternames en laboanalyses
- de retributiekost (50 euro) die de asbestdeskundige moet betalen aan OVAM
- bijkomend onderzoek in functie van werken of sloop of de codex welzijn op het werk

Een vernieuwing van een asbestattest zou in principe goedkoper uitgevoerd moeten kunnen worden omdat de asbestdeskundige vertrekt van een bestaand attest. Maar een controlebezoek blijft wel nog noodzakelijk.

Gratis asbestattest voor lokale jeugdinfrastructuur

Dankzij het sectorprotocol 'Asbestveilige lokale jeugdgebouwen' kunnen lokale jeugdverenigingen een gratis asbestattest krijgen. Aan dit aanbod zijn wel enkele voorwaarden gekoppeld, waarvan we de

Verplichting voor publieke gebouwen

Voor publieke gebouwen stippelde de Vlaamse overheid een tijdslijn uit die wettelijk vastligt. Toegepast op het jeugdtoerisme hebben we het hier enkel over jeugdverblijven uitgebaat door een overheid. Zij zijn verplicht om:

- tegen 2034 alle asbestcementen toepassingen rondom gebouwen te verwijderen;
- tegen 2034 alle eenvoudig te bereiken, niet-hechtgebonden asbesttoepassingen te verwijderen;
- tegen 2040 alle andere eenvoudig te bereiken asbesttoepassingen die in slechte staat zijn, te verwijderen.

Belangrijk: de overgrote meerderheid van de jeugdverblijven wordt niet uitgebaat door een overheid, maar door vzw's, particulieren, vennootschappen e.a. Zij vallen NIET onder deze verplichting.

Ook als het gebouw eigendom is van een overheid, maar door bijv. een vzw wordt uitgebaat, geldt bovenstaande verplichting NIET.

voornaamste opsommen:

- Het gebouw moet dateren van voor het jaar 2001.
- Het gebouw moet minstens eenmaal per maand gebruikt worden voor ledenactiviteiten van een lokaal erkende jeugd- of jeugdsportvereniging.
- Het gebouw moet minstens vijf jaar na opmaak van de asbestinventaris gebruikt worden voor jeugdactiviteiten.

Het gebouw kan eigendom zijn van een lokaal bestuur, een lokaal erkende jeugd- of sportvereniging, een privépersoon of een andere organisatie.

De aanvraag gebeurt via een eenvoudige online aanmelding en kan ingediend worden door de gebruiker of de eigenaar.

Verplichting voor werkgevers

De codex welzijn op het werk verplicht werkgevers om werknemers te beschermen tegen asbest en omschrijft welke maatregelen genomen moeten worden. Zo moet de werkgever een asbestinventaris opmaken die jaarlijks geactualiseerd wordt. Die inventarisatie kan de werkgever zelf opmaken of uitbesteden aan een expert. Dit is een ander soort inventaris dan het asbestattest.

Als er asbesthoudende materialen aanwezig zijn, moet er een risicoanalyse worden opgesteld. Daarin moeten de

soorten asbesttoepassingen worden opgesomd alsook een inschatting gemaakt worden van hoe frequent en hoe lang de werknemers aan asbest worden blootgesteld. Die risicoanalyse vormt vervolgens de basis voor een beheerplan waarin de maatregelen vermeld staan om het asbest veilig te beheren en te verwijderen. Daarna moet het beheerplan periodiek geactualiseerd worden.

BEZINT EER JE BEGINT!

Zijn er asbesthoudende materialen aanwezig in het jeugdverblijf, dan zijn onderstaande handelingen expliciet verboden:

- asbesthoudende materialen bewerken
- asbesthoudende materialen hergebruiken
- asbesthoudende materialen opnieuw insluiten of inkapselen wanneer ze bij renovatie eenvoudig bereikbaar worden
- asbestleien reinigen of ontlossen
- zonnepanelen, overzetdaken of andere constructies plaatsen op een asbestdak- of gevel.

Wil je zelf asbest verwijderen? Dat kan, maar enkel met volgende asbesthoudende toepassingen en voor zover deze via eenvoudige handelingen (bijv. vlot losschroeven) kunnen worden weggenomen:

- hechtgebonden asbest dat niet beschadigd is of waarbij er geen

- vrije vezels zichtbaar zijn en waarbij verwijdering geen aanleiding geeft tot een wijziging van de toestand
- hechtgebonden asbest dat beschadigd is of waarbij er vrije vezels zichtbaar zijn en dat verwerkt is in een buitentoepassing waarbij geen derden aanwezig zijn, voorzover de verwijdering geen aanleiding geeft tot een wijziging van de toestand
- asbesthoudende koorden, dichtingen of pakkingen, remvoeringen en analoge materialen

Let op: schakel kinderen, jongeren en jongvolwassenen nooit in als vrijwilliger om asbest te verwijderen. Hun longen zijn nog volop in ontwikkeling en zijn hierdoor extra vatbaar voor asbestvezelblootstelling. Hou kinderen en jongeren tot 30 jaar daarom uit de buurt van asbestverwijderingswerken. Handige 30-plussers die je jeugdverblijf een warm hart toedragen, kunnen wel aan de slag, mits ze de nodige voorzorgsmaatregelen in acht nemen.

Schakel je liever een aannemer in, check dan even of de werknemers beschikken over een opleidingsattest eenvoudige handelingen. Eenvoudige handelingen zijn methodes van verwijdering van asbest of asbesthoudend materiaal, waarbij het risico op vrijkomen van asbest in alle gevallen heel beperkt is.

De aannemer is verplicht om een asbestinventaris op te stellen van de werfzone. Bovendien moet hij voor de verwijdering ook een melding doen bij de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

Voor de verwijdering van risicovolle asbestmaterialen moet een erkend asbestbedrijf ingeschakeld worden. Voorbeelden van zo'n asbestmaterialen zijn:

- niet-hechtgebonden asbestmaterialen zoals leidingisolatie, pleisterwerk ...
- asbestmaterialen die bij verwijdering veel beschadigd worden zoals verkleefde materialen

Twijfel je over wie wat mag verwijderen? Raadpleeg dan het asbestattest, daarin staat vermeld wie welke asbestmaterialen mag verwijderen.

ONDERSTEUNING

PARTICULIEREN

Als particulier kan je kleine hoeveelheden asbestcementafval (200 kg of 1m³ of 10 platen) gratis naar het recyclagepark brengen. Let wel: het afval wordt enkel aanvaard als het verpakt is. Dit kan in dubbele plastic zakken, doorschijnende asbestzakken of aangepaste asbestfolie. De verpakkingen kunnen aangekocht worden via de afvalintercommunale, de milieudienst of een gespecialiseerde bouwhandel.

Asbestcementen golfplaten of leien kan je als particulier ook aan een voordelig tarief laten ophalen. Via de postcodezoeker ontdek je wie dit organiseert in jouw gemeente.

UITBATER AAN HET WOORD

Het Moorshof in Bilzen is een jeugdverblijf type standaard dat sinds 1980 jeugdgroepen in de formule zelfkook ontvangt. De maximale binnencapaciteit is 75 personen. In 2020 werd beslist om het dak dat bestond uit asbesthoudende materialen, te vernieuwen. Aan het woord is Ruth Moors die samen met haar zus het jeugdverblijf runt.

Wat was de drijfveer om het asbesthoudend dak te vervangen?

In 2020 besliste ik om het jeugdverblijf van onze ouders verder uit te baten, samen met mijn zus. Eén van onze prioritaire werven was het vernieuwen van het dak. We wilden isoleren en tegelijk verlost zijn van het asbest.

Staat het asbesthoudend dak vermeld in het asbestattest?

Het asbestattest werd opgemaakt in functie van de overname, maar dat gebeurde na het vernieuwen van het dak. Dus neen, in ons asbestattest staat niets vermeld over een asbesthoudend dak. Wat er wel in vermeld staat, is een asbesthoudend krijtbord. Maar volgens het attest kent het krijtbord geen gevaar, dus blijft het voorlopig aanwezig in het jeugdverblijf.

JEUGDLOKALEN

Jeugdlokale die verhuurd worden als jeugdverblijf en een gratis asbestattest in het kader van het sectorprotocol (zie hierboven) hebben verkregen, kunnen eenmalig een gratis expertisebegeleiding van maximum 16 uur krijgen van de asbestdeskundige die het attest opmaakte. In die begeleiding komen volgende aspecten aan bod:

- een rangschikking van de risico's
- een investeringsplan om tot een asbestveilige toestand te komen
- een prijsberekening voor de asbestverwijdering
- een geïntegreerde aanpak van asbestverwijdering met energiematregelen

Zitten er volgens het asbestattest materialen in asbestcement in/rond het jeugdlokaal, dan wordt het materiaal

gratis opgehaald. De precieze werkwijze en het aanvraagformulier vind je op de website van OVAM.

ANDERE ONDERSTEUNING

Verder zijn er ook diverse premies en andere ondersteunende maatregelen uitgewerkt waarvan ook bedrijven en lokale overheden kunnen genieten. Een mooi overzicht vind je op www.asbestinfo.be.

Jeugdverblijven die niet tegelijk jeugdlokaal zijn, vallen echter meestal uit de boot. Vanuit CJT vragen we aan de nieuwe Vlaamse regering om ook hier de nodige financiële ondersteuning te voorzien.

Voor bijkomende informatie en linken naar interessante webpagina's, kan je surfen naar www.cjt.be/asbest.

Hoe wisten jullie dat er asbesthoudende materialen in het dak verwerkt zaten?

Het oorspronkelijk dak werd geplaatst in 1969 en bestond uit golfplaten. Op basis van dit jaartal was ik er vrij zeker van dat het dak asbesthoudend was.

Was je verplicht om het asbesthoudend dak te vervangen, bijvoorbeeld door de brandweer?

Neen, er was geen enkele verplichting aan verbonden en ook onze brandweer heeft ons daarover nooit aangesproken.

Waarom was het dan één van je prioritaire werven?

Het dak was in slechte staat en op termijn konden asbestdeeltjes door verwerking in de lucht en in de bodem terecht komen. Met een bodemsaneringsdeskundige in de familie weet je dat asbestdeeltjes in de bodem best worden vermeden. Dit zorgt nl. sowieso voor bijkomende kosten. Onder het motto 'beter voorkomen dan genezen', was het voor ons heel snel duidelijk, het dak moest vervangen worden. En dankzij de subsidieoproep van Toerisme Vlaanderen kwam in 2021 alles in een stroomversnelling (nvdr: toen moderniseringswerken nog in aanmerking kwamen voor subsidie).

Wie vernieuwde het dak en gebeurde alles volgens de regels?

De firma die we hebben gekozen, heeft alles uitbesteed aan een onderaannemer. Dat was voor ons een verrassing en zorgde voor de nodige problemen. Maar de werkmannen droegen beschermende kledij en er was een speciale container voorzien. Dus ja, op vlak van asbestverwijdering is alles correct verlopen, denk ik.

Had de aannemer of onderaannemer het asbestcharter ondertekend?

Goede vraag. Ik wist destijds niet dat er een asbestcharter was. Ik heb ook geen idee waar je dat kan controleren.

Welke tips heb je voor andere uitbaters?

Nu ik weet dat op vinduwaannemer.be de firma's met een charter vermeld staan, zou ik iedereen aanraden om het toch even te checken. Ook vond ik het heel belangrijk om dagelijks de werf te controleren, zodat fouten of dingen die je liever anders ziet, onmiddellijk rechtgezet kunnen worden. Bij een dakrenovatie moet je nl. meer in overweging nemen dan het dak op zich. Op basis van je eigen prioriteiten en kosten-batenanalyse zal je nl. beslissen over hemelwaterrecuperatie, het aanbrengen van zonnepanelen, de afwerking enz.